

Сторінки історії

СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ В.М. КРУЦЯКА

*до 85-річчя від дня народження провідного вченого – морфолога, професора
Володимира Миколайовича Круцяка*

В.В. Кривецький, І.Ю. Полянський, М.Д. Лютик

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

Минають роки і десятиліття, змінюються покоління та епохи, але вічною залишається пам'ять про дитинство, вчителів, юність, зрілість та старість. Це єдине, що невидимою ниткою пов'язує нас із прожитим, але незабутим. Це стосується нашого вчителя і наставника Володимира Миколайовича Круцяка.

Володимир Миколайович народився 2 травня 1936 року в селі Гиньківці Заліщицького району Тернопільської області в середнього достатку звичайній селянській сім'ї. Проте одна незвичайність таки була. Це – висока культура і духовність родини Круцяків. Майже щодня, після виснажливої праці на полі, батьки Володимира співали в церковному хорі, особливо його мати Розалія Феліксівна. Крім нього в сім'ї виховувалися сестри – старша Корнелія та молодша Галина.

Юнак рано захопився народними традиціями, українською народною піснею. Він гарно грав на цимбалах і баяні. Успішно навчався у школі, незважаючи на тяжкі соціально-побутові умови – голод кінця сорокових, воєнно-визвольні баталії початку п'ятдесятих. Та й школа в рідних Гиньківцях була тільки початковою. Тому юному школяреві щоденно доводилося пішки долати чималу відстань до найближчої середньої школи. Але він не ремствував, не скаржився на долю, а невтомно працював над собою. У вир життя його несли спрага

до знань і захоплення музикою.

І, здавалося б, музика посядає головне місце в його житті. Однак секрет таланту полягає в тому, що він не однобічний. Якщо людина має хист до якоїсь однієї справи, то вона з не меншим завзяттям творитиме й щось друге. Потрібний тільки поштовх.

У 1954 році дев'ятеро випускників десятирічки с.м.т. Товсте подалися до Чернівців вступати до медичного інституту. Конкурс витримало троє.

– Ну що, їдемо додому, порадуємо рідних приемною звісткою? – запитували у Круцяка односельчани.

– Ні, друзі, цього тижня аж ніяк не можу, – відмовився Володимир. У мене попереду ще одні вступні іспити. До музичного училища...

У ті часи Чернівецьке музичне училище мало вечірнє відділення керівників самодіяльних колективів. Саме тут по класу баяна та акордеона одночасно навчався Володимир, студент медичного інституту. З молодих літ два захоплення – медицина і музика, як два крила птаха, несли його до життєвих обривів. Він успішно поєднував навчання у ВНЗ та училищі. Після лекції з анатомії чи хірургії ввечері поспішав на уроки сольфеджіо і диригування. У вихідні дні з медичної бібліотеки залюбки мчав на репетиції самодіяльного ансамблю в клуб інституту. Його дуже любили батьки, які мріяли дати йому вищу освіту. Батько на Різдво, пішки за 60 км, майже добу, в чемодані із фанери приніс до Чернівців трішки картоплі, копченого м'яса, щоб син відчув це свято.

Упродовж тривалого часу, працюючи над кандидатською дисертацією, він встигав керувати оркестром самодіяльного народного ансамблю пісні і танцю „Трембіта” Чернівецького медичного інституту, був наставником не одного покоління майбутніх лікарів і водночас – вихователем самодіяльних митців, серед яких був і Володимир Івасюк. Володимир Миколайович без перебільшення деякою мірою своїми людськими та професійними якостями позитивно вплинув на майбутнього композитора, Героя України Володимира Івасюка, під час навчання в медичному інституті сформуватися як музиканту, залучивши його до участі у студентському оркестрі самодіяльного народного ансамблю пісні і танцю „Трембіта” Чернівецького медичного інституту.

Надалі щоденна зайнятість – педагогічна, наукова робота, завідувача кафедри оперативної хірургії і топографічної анатомії – тіснили на задній план

захоплення музикою. Але вона перекочувала із самодіяльної сцени в оселю затишної квартири Круцяків, в якій музика для кожного – ніби надійний товариш і друг, камертон душевної рівноваги і доброго настрою, відвертого, щирого ставлення одне до одного, а також до людей.

У житті кожний з нас вибирає авторитети. Таким для Володимира Миколайовича став тодішній ректор інституту Михайло Маркович Ковальов. Через наслідування вчителя скрізь і в усьому В.М. Круцяк поступово виробив свій стиль стосунків зі студентами, колегами, друзями, товаришами, стиль педагога, керівника, активного громадського активіста.

Закінчивши в 1960 році інститут з відзнакою, В.М. Круцяк отримує рекомендацію в аспірантуру на кафедру анатомії людини. Навчаючись під керівництвом професора М.Г. Туркевича, молодий аспірант блискуче захищає кандидатську дисертацію. Свого вчителя він називав другим батьком.

Докторська дисертація присвячена порівняльно-ембріологічному дослідженню морфогенезу позапечінкових жовчних шляхів, яку В.М. Круцяк захистив у 1972 році. Володимир Миколайович приїхав у Сімферополь на захист докторської дисертації зовсім молодим, повним сил і енергії. Один із офіційних опонентів професор Ю.М. Шаповалов тоді сказав, що це висхідна зірка на небосхилі ембріології. Володимиру Миколайовичу була притаманна притягуюча сила. До нього йшли всі: від студентів і аспірантів до професорів, для всіх він був чуйним, проявляв турботу і допомогу, вирізнявся скромністю і простотою.

У спогадах члена-кореспондента АПН, заслуженого діяча науки і техніки України, професора І.І. Бобрика зазначається: « Я особисто високо оцінюю життєвий шлях Володимира Миколайовича Круцяка не тільки тому, що це був Учитель з великої літери, чудовий лектор і педагог, прекрасний товариш і сім'янин, науковий керівник високого ґатунку, але перш за все, за його безмежну людяність і доброту ».

Академік Петро Йосипович Лобко досить часто відкриває книжку, дивиться на портрет Володимира Миколайовича і це надихає його на нову творчу роботу.

Професор В.М. Круцяк успішно поєднував науково-педагогічну діяльність із громадською роботою. Він був віце-президентом Українського і голова Чернівецького обласного відділення наукового товариства анатомів, гістологів і топографоанатомів, член редколегії журналів „Вісник морфології”, „Буковинський медичний вісник”, „Хист”, членом оргкомітету всіх трьох з'їздів АГЕТ України.

Володимир Миколайович був деканом факультету, головою організаційно-методичної комісії, членом ректорату, заступником голови і членом центральної методичної комісії. На будь-якій роботі він відзначався наполегливістю, поєднаною з увагою до людей, розумінням їх проблем, неприйняттям безвідповідальності і нехлюйства, вболіванням за авторитет рідного ВНЗ. Як декан Володимир Миколайович багато робив для підтримання високої виробничої дисципліни студентів, без якого неможливе глибоке засвоєння навчальної програми, набуття практичного досвіду

В.М. Круцяк з першим своїм вчителем Г.Г. Фішером та групою студентів (1968 р.)

Сторінки історії

майбутніми лікарями. Тому, коли ректорат отримував високу оцінку рівня підготовки випускників з боку представників практичної медицини, у ній була і велика особиста заслуга професора В.М. Круцяка.

Поряд з адміністративною і громадською діяльністю Володимир Миколайович з повною віддачею займався справами кафедри, він ріс як викладач і науковець, постійно турбувався про авторитет свого колективу, підготовку науково-педагогічних кадрів. Кафедра анатомії завжди

посідала призові місця в різних оглядах і конкурсах. Незважаючи на специфіку роботи, на кафедрі завжди було затишно, панував дух високої вимогливості і відповідальності.

Як натура лірична, болісно сприймав докір, особливо коли це було несправедливо. У великому колективі, який він очолював, не завжди все було гаразд, не все було ідеально. Таке сьогодні. Він невтомно працював сам і хотів, щоб всі, хто його оточував, рівнялися на нього. Він отримував велике задоволення від того, що робив, писав, творив.

В.М. Круцяк з колегами кафедри: доценти Власов В.О., Марчук Ф.Д., Лойтра А.О., Проняєв В.І., Козуб М.М. (1975 р.)

III Міжнародна науково-практична конференція (м. Чернівці, 19-22 травня 2016 року "Природничі читання", присвячена 80-річчю від дня народження видатного вченого-морфолога, професора В.М. Круцяка.

Лекції професора В.М. Круцяка могли зацікавити навіть не медика. Захопити насиченістю науковим фактажем і водночас – простотою, дохідливістю викладу. Він ніколи не користувався конспектами, прагнув дати студентам те, чого немає в підручнику.

Він найважливішою вважав викладацьку роботу. Вважав, що життя надто коротке, і якщо хочеш чогось досягти, мусиш мати вчителя і послідовників.

Кажуть, не пробував гіркого – не відчуватимеш солодкого. Володимир Миколайович цілком пізнав цю істину, переживши в дитинстві біди Великої Вітчизняної війни і повоєнного лихоліття. Це наклало відбиток на його ставлення до людей, на вміння цінувати час і чужу роботу, бути цілеспрямованим і обов'язковим у виконанні даної обіцянки. Саме ці риси забезпечили йому успіх як вченому, організатору медичної освіти і науки. Тоді можна побачити результат.

Видані під керівництвом В.М. Круцяка навчальні посібники і методичні рекомендації отримали високу оцінку і широко використовуються у вищих навчальних закладах України. Володимир Миколайович пропагував результати наукових досліджень буковинських морфологів. Він брав активну участь у роботі Всесоюзних і Республіканських з'їздів, конференцій та симпозіумів. Тривалий час В.М. Круцяк був віцепрезидентом Всеукраїнського наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів.

У 2021 році пам'ять великого вченого увіковічено

шляхом внесення до золотого фонду морфологів України разом з М.Г. Туркевичем, В.А. Малишевською та іншими вченими.

Розвиваючи традиції буковинських морфологів і прийнявши естафету наукового пошуку, професор В.М. Круцяк продовжує ембріотопографічні дослідження організму людини. Під його керівництвом виконано 27 кандидатських і 5 докторських дисертацій.

В.М. Круцяк володів лише йому притаманним даром розгледіти в молодій людині особистість науковця. Досить зазначити, що десять його учнів працюють професорами або очолюють кафедри, у тому числі й клінічні (О.В. Кравченко, У.Ю. Яцожинська, І.Ю. Полянський, В.М. Пашковський, Ю.Т. Ахтемійчук, Б.Г. Макар, В.В. Власов, В.В. Кривецький, В.І. Зайцев, Т.В. Хмара). Серед кандидатів наук, підготовлених професором В.М. Круцяком, 14 лікарів, з них 11 – хірургічних спеціальностей.

Професор Володимир Миколайович Круцяк увійшов до історії анатомії як один із талановитих морфологів України, що прожив надзвичайно плідне та активне наукове життя, залишивши в науці яскравий слід. Планів і мрій у нього було ще дуже багато. Але раптово його не стало. Смерть прийшла зненацька. Він пішов із життя в розквіті творчих сил, маючи багато задумів, які плідно продовжуються його чисельними учнями і послідовниками.

Помер раптово, вдома у Чернівцях 9 червня 2000 р.

Під час покладання вінків на могилі В.М. Круцяка (2016р.)

Про нього писали:

1. Макар БГ, Козуб ММ, Кривецький ВВ, та ін. Клін. анат. та операт. хірургія. 2003;2(4):72-75.

2. Лютик МД, Пішак ВП, Луканьова СМ. Кафедра анатомії людини Буковинського державного медичного університету: ІСТОРИЧНИЙ НАРИС. – Чернівці: ВІЦ Місто, 2009. – 216 с.

3. Бойчук ТМ, Мислицький ВФ, Бачинський ВТ, Білокий ВВ, Івашук ОІ, Кулик ОФ, Ткачук СС, Лютик МД. – Чернівці: Місто, 2014. – 240 с.

4. Макар БГ, Кривецький ВВ. Клін. анат. та операт. хірургія. 2014; 13(1): 105-10.

5. Бойчук ТМ, Кривецький ВВ, Слободян ОМ. Клін. анат. та операт. хірургія. 2016; 15(2) :124-29.